

DOI: 10.55643/fcaptr.2.61.2025.4695

Петро Куцик

д.е.н., професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна;
 e-mail: kutsykpetro@gmail.com
 ORCID: [0000-0001-5795-9704](https://orcid.org/0000-0001-5795-9704)
 (Corresponding author)

Руслан Бойко

к.е.н., доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0002-4044-0217](https://orcid.org/0000-0002-4044-0217)

Тарас Васильців

д.е.н., професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет; ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0002-2889-6924](https://orcid.org/0000-0002-2889-6924)

Максим Корягін

д.е.н., професор кафедри фінансів, економічної безпеки, банківської справи та страхового бізнесу, Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0003-3131-1963](https://orcid.org/0000-0003-3131-1963)

Арсен Процикевич

к.е.н., докторант кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0002-9933-9164](https://orcid.org/0000-0002-9933-9164)

Андрій Артеменко

старший викладач кафедри комп'ютерних наук, прикладної та вищої математики, Львівський торговельно-економічний університет, Львів, Україна;
 ORCID: [0009-0008-7375-9911](https://orcid.org/0009-0008-7375-9911)

Received: 09/01/2025

Accepted: 16/03/2025

Published: 30/04/2025

© Copyright
 2025 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНУ ТА НАПРЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

АНОТАЦІЯ

Метою дослідження є ідентифікація характеристик інвестиційного середовища регіону та обґрунтування на їх основі рекомендацій для регіональної інвестиційної політики в частині покращення середовища інвестиційної діяльності. З такою метою представлено результати експертного опитування представників бізнесу Львівської області, яке проводили задля ідентифікації характеристик інвестиційного середовища регіону (за складовими: оцінка якості інвестиційного середовища регіону; характеристика складових інвестиційного середовища області; проблеми та перспективи формування; реалізації політики покращення інвестиційного середовища регіону). У дослідженні застосовано методи структурно-логічного (розробка методології дослідження) та семантичного аналізу (складання Анкети-опитувальника), соціологічного дослідження (здійснення експертного опитування, його узагальнення та опрацювання результатів) і стратегічного управління (визначення напрямів і засобів удосконалення регіональної інвестиційної політики).

У статті запропонований комплексний підхід до аналізу інвестиційного середовища з визначенням і детальною характеристикою таких його складових, як (1) виробничо-ресурсна, (2) інституційно-правова, (3) безпекова, (4) інфраструктурна, (5) макроекономічна.

Особливу увагу приділено ідентифікації вад інвестиційного середовища регіону в умовах повномасштабної війни та обґрунтуванню дій владних структур щодо їх послаблення / нівелювання й покращення, таким чином, інвестиційної привабливості регіональної економічної системи.

На основі отриманих результатів визначено функціонально-структурні вектори управління розвитком інвестиційною діяльністю в регіоні, а саме інституційно-правовий, інституційно-організаційний, економічний та інформаційно-психологічний. За цими напрямками розроблено систему заходів з удосконалення регіональної інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиційна політика, інвестиції, фінансування бізнесу, регіональний розвиток, інвестиційне середовище, повоєнне фінансово-інвестиційне відновлення

JEL Класифікація: E22, O18, R58

ВСТУП

Результати аналізу інвестиційного середовища регіону (навіть тилового) під час повномасштабної війни мають значне й теоретико-методичне (коли виявляються особливості інвестиційного середовища в нестандартних для бізнесу обставинах із високим рівнем воєнних ризиків), і прикладне значення (оскільки вказують на те, наскільки погіршилося й у яких напрямках ускладнилося середовище, відтак, мотивація підприємств до інвестування; це слугує інформаційно-аналітичною базою для ухвалення дієвих рішень органів влади в частині покращення інвестиційного середовища в регіоні й стимулювання бізнесу до нарощення інвестиційної активності).

До повномасштабної війни Львівську область характеризувало відносно добре середовище для інвестицій, обумовлене сприятливим географічним розташуванням

(область слугує, по суті, воротами між Україною та Європою), розвинутою економікою, наявністю природних ресурсів, великою кількістю населення та містким внутрішнім ринком, значною кількістю суб'єктів господарювання й високою мобільністю населення; сприятливими передумовами для наукових досліджень, упровадження інновацій у різних царинах суспільного життя. Так, протягом 2014-2021 рр. область стабільно перебувала в переліку 4-5 регіонів (після м. Києва, Київської, Донецької та Дніпропетровської областей (найбільш промислово розвинених територій країни)) за обсягами капітальних інвестицій, маючи позитивний приріст цього показника практично щороку за період 2013-2022 рр. Натомість, як і в усіх без винятку регіонах України, після початку повномасштабної війни, а саме 2022 року, обсяги капітальних інвестицій у Львівській області різко скоротилися: з 31,5 млрд грн (2021) до 26,2 млрд грн (скорочення склало 16%, водночас у країні на загаль – 39,3%). Однак, уже 2023 р. було відновлено масштаби інвестиційної діяльності, коли обсяги капітальних інвестицій збільшилися до 44,8 млрд грн.

Крім того, такі результати мають високий рівень методико-прикладної значущості, адже дозволяють ідентифікувати безпосередньо причини стану, динаміки й структурних характеристик перебігу інвестиційних процесів. Саме тому обсяги та динаміку інвестицій, інвестиційну активність визначають, з одного боку, за фінансово-економічними можливостями суб'єктів господарської діяльності, ресурсним потенціалом представників інвестиційного сектора та фінансово-кредитної системи країни, доходами й уже сформованими заощадженнями населення (пропозиція інвестиційного ресурсу), а з другого боку – наявністю амбітних проєктів, які цікаві з позиції бізнесу та вкладення капіталу, а також перспективні з огляду на прийнятні строки окупності й високу ефективність інвестицій, віддачу вкладеного капіталу, можливості його швидкого та якісного реінвестування (попит на інвестиційний ресурс).

Водночас, кон'юнктуру ринку інвестицій опосередковують інфраструктурне (покликане узгоджувати процеси підготовки інвестиційних проєктів і розробки інвестиційних пропозицій, акумулювання й залучення коштів, їх розподілу, використання, упровадження заходів, страхування й повернення ресурсів) та інституційне (орієнтоване на захист і безпеку права власності й активів, регламентацію та забезпечення стабільності правил гри, незалежність й ефективність судової системи; наявність вільної конкуренції та ринкового середовища, демократизації суспільства; відсутність системних девіацій і диспропорцій функціонування та розвитку соціально-економічної й суспільно-політичної систем і т. п.) середовище.

Отже, зазначене дає підстави для визначення високого рівня теоретико-методичної та прикладної значущості дослідження характеристики інвестиційного середовища регіону. Ба більше: у кейсі регіонів України значимість отримуваних результатів обумовлюють диференціації в характеристиках середовища до й під час повномасштабної війни, які чітко вказують і на причини різкого погіршення інвестиційного клімату, а відтак, і активності, і на шляхи та навіть потенційні засоби регіональної політики вдосконалення й значної модернізації оточення для здійснення іноземних прямих, внутрішніх капітальних та інших інвестицій, критично важливих із позиції структурного реформування регіональної соціально-економічної системи, підвищення її якості та зростання суспільної й продуктивної спроможності.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Економічні характеристики інвестиційного середовища (зокрема як компоненти фактора виробництва та критерію інвестиційної активності) на сталих засадах перебували у фокусі досліджень практично всіх наукових шкіл.

Водночас, із позиції комплексного й системного аналізу, у т. ч. через те, що він є чинником та інструментом державного регулювання економіки, ця тема стала безпосереднім об'єктом пошукувань лише наприкінці ХХ ст. Так, у публікаціях Алесіні, Озлера, Рубіні та Швагеля (1996), Барро (1991) інвестиції розглядали як чинник економічного зростання головно через вплив на підвищення якості життя населення та демократизацію суспільства й поступ середнього класу; у Зейра (1998) – з позиції модернізації матеріально-технічної й техніко-технологічної бази виробництва; у Істерлі та Левайна (1997) – у світлі взаємозв'язків і взаємовпливів інвестиційних ресурсів на політику й навпаки, що в підсумку виражається в покращенні економіко-правового середовища підприємництва та, відповідно, активізації інвестиційної діяльності; у Левайна та Зервоса (1993) – у контексті політико-економічної стабільності, чи навпаки нестабільності, яка руйнує передумови для інвестування.

Багато публікацій було присвячено питанням ідентифікації чинників, зміни в структурі яких найбільшою мірою позначаються на якості й привабливості інвестиційного середовища держави / регіону. До прикладу, у праці Барро (1996) йдеться про якість та ефективність промислової політики держави, зокрема в руслі ре- та навіть неоіндустріалізації як дуже привабливого тренду для інвестування, особливо стосовно реальних інвестицій; у Каселлі, Ескої-вела та Лефорта (1996) виокремлюється актуальність розвитку експортного потенціалу та нарощення зовнішньо-

економічної діяльності країни, що є проявом міцних конкурентних позицій підприємств, відповідно, їхньої привабливості для зовнішнього фінансування; у Лупака, Мізюка, Зайченка, Куницької-Іляш і Васильціва (2022) наголошено на значимості державного стимулювання місцевого економічного розвитку та дії мультиплікатора публічного, а надалі – приватного інвестування; у Левайна та Рене (1992) вказано на виробничо-господарські зв'язки між країнами, економіки яких значно узалежнюються, в тому числі від взаємного інвестування.

Безперечно, визначені чинники та обставини мають слугувати предметами державної інвестиційної політики, у т. ч. на регіональному та місцевому рівнях. Однак, виходячи із завдання структурного декомпонування характеристик інвестиційного середовища, доцільно проаналізувати результати досліджень, де, власне, йдеться про ті чи інші компоненти інвестиційного процесу, інвестиційної діяльності, інвестиційної привабливості й т. п. Так, у Бломст-рьюма, Ліпсі та Зеяна (1996) на перший план виведено фінансово-економічну компоненту інвестиційного середовища, у Де Лонга та Саммерса (1993) – матеріально-технічні та технологічні чинники, у Корменді та Мекваєра (1985) – інституційно-правове середовище, у Сахса та Ворнера (1995); Линдюк (2021) – легкість проходження стадій інвестиційно-інноваційного процесу, у Сала-і-Мартіна (1997) – чинники безпеки й стабільності.

Методико-прикладними, а також такими, що дозволяють виявити особливості й значною мірою уточнити методико-прикладні положення з аналізу й регулювання інвестиційного середовища, слід уважати й результати публікацій вітчизняних науковців. У підсумку аналізу (Гринкевич та Васильців (2015)) [25] доцільно вести мову про такий критерій (відповідно, складову) інвестиційного середовища, як якість державної фінансово-кредитної й монетарної політики. Водночас, актуальними стають і питання безпеки середовища інвестиційної діяльності (Ліпич та Івашко (2011); Томарева (2011); попиту на дослідження й розробки, інвестиційно-інноваційну діяльність, прогресивні техніку й технології (Іляш, Смоляр, Лупак, Дуляба, Джадан, Когут та Радов (2021)); розвитку фондового ринку й спроможності системи інституційного інвестування (Мошенський (2008)), становлення та поширення інфраструктури інвестиційної діяльності та безпеки (Нікітенко (2018)).

Дослідники, які вивчають проблематику інвестиційного середовища на регіональному рівні, додатково акцентують на стійкості територіальних громад і їхній здатності активно й ефективно використовувати бюджетні інструменти (Возняк, Патицька, Мульська, Жеребило та Сороковий (2024)), на детермінантах фінансової стійкості регіонів і громад (Возняк, Мульська, Капленко, Сороковий та Патицька (2023)), на якості регіональної соціальної політики та обсягів публічно-приватного інвестування в соціальну сферу й інфраструктуру (Васильців, Мульська, Левицька, Лупак, Семак та Штець (2022)); на ролі місцевого бізнесу, зокрема малого й середнього, який інноваційно активний та стимулює в таких цілях попит на технологічні інвестиції (М. Крупка (2001); на розширенні джерел і можливостей інвестування в підсумку збільшення обсягів й інтенсифікації транскордонної співпраці (Линдюк (2021)), включно з її безпековими питаннями й аспектами (Кіріленко (2015)).

Щодо методології аналізу, то в більшості публікацій із цього питання (Сухоруков та Харазішвілі (2013); Єрмак (2012); Юркевич (2012) ідеться про переваги й доцільність використання з такою метою методів інтегральної діагностики, у чому авторські позиції однакові, однак з урахуванням не тільки можливостей, а й ризиків і загроз соціально-економічного розвитку, пов'язаних з інвестиційною діяльністю й активністю (Москаль (2013)).

На нашу думку, комплексний підхід до аналізу інвестиційного середовища найбільш раціональний і потребує визначення й детальної характеристики таких його складових, як виробничо-ресурсна, інституційно-правова, безпекова, інфраструктурна, макроекономічна. Своєю чергою, результати такого підходу дозволяють сформулювати найбільш якісну інформаційно-аналітичну основу під час напрацювання й ухвалення дієвих управлінських рішень із покращення інвестиційного середовища регіональної економіки.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою цього дослідження є ідентифікація характеристик інвестиційного середовища регіону та обґрунтування на їх основі рекомендацій для регіональної інвестиційної політики в частині покращення середовища інвестиційної діяльності. Для досягнення цієї мети були поставлені такі завдання:

- розробити інструментарій експертного опитування (Анкету), де були б ураховані аспекти виробничо-ресурсної, безпекової, макроекономічної, інституційно-правової та інфраструктурної компонент інвестиційного середовища;
- здійснити експертну оцінку та представити її результати;
- виявити й обґрунтувати заходи та інструменти регіональної політики покращення інвестиційного середовища для збільшення обсягів і ефективності інвестиційної діяльності.

МЕТОДИ

Дослідження здійснювали з використанням таких методів: структурно-логічного та семантичного аналізу (для формування методології проведення дослідження та розробки Анкети-опитувальника), соціологічного дослідження (для проведення експертного опитування й опрацювання його результатів), а також стратегічного управління (для обґрунтування функціонально-структурних векторів покращення регіональної інвестиційної політики).

Для виконання завдань дослідження розроблено інструментарій експертного опитування (Анкета) у розрізі трьох блоків питань: (1) оцінка якості інвестиційного середовища регіону; (2) характеристика складових інвестиційного середовища області; (3) проблеми та перспективи формування й реалізації політики покращення інвестиційного середовища регіону. Анкету поширювали в середовищі представників підприємницького сектора Львівської області, які мали досвід інвестиційної діяльності, із застосуванням програмного забезпечення Google Forms. В опитуванні взяли участь виключно керівники суб'єктів господарювання й провідні фахівці, які мають відношення й до здійснення інвестицій (внутрішніх і зовнішніх) та управління інвестиційними проектами, і до залучення інвестицій, реалізації інвестиційних процесів тощо, а відтак, добре обізнані зі специфікою їх перебігу в регіоні.

Експертне опитування проводили в жовтні 2024 р., охоплено 114 респондентів (по 1-му представникові від 1-го суб'єкта господарювання).

Респонденти були представниками бізнесу практично з усіх видів економічної діяльності, зокрема 29,9% – переробної промисловості, 16,1% – будівництва, 13,3% – гуртової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, 9,8% – транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, 7,1% – сільського, лісового й рибного господарства, 4,9% – водопостачання; каналізації, поводження з відходами, 4,3% – добувної промисловості й розроблення кар'єрів, 3,9% – мистецтва, спорту, розваг і відпочинку, 4,2% – тимчасового розміщення й організації харчування, ще 6,5% склали представники інших видів економічної діяльності.

Опитуванням охоплено всі сектори підприємництва, зокрема 19,9% респондентів представляли суб'єкти господарювання з кількістю постійного персоналу понад 250 осіб (відповідають критеріям великого бізнесу), 20,2% – 50-250 осіб (середнього підприємництва), 32,7% – 10-50 осіб (малого бізнесу) та 27,2% – до 10 осіб (мікропідприємництва).

Респонденти здебільшого представляли суб'єкти господарювання, місцем локації яких були обласний центр – м. Львів (62,4%) і Львівський район (19,8%), ще 7,9% – Стрийський, 5,2% – Дрогобицький, 3,3% – Самбірський, 0,6% – Золочівський, 0,4% – Червоноградський і 0,4% – Яворівський район.

Більшість підприємств, представники яких узяли участь в опитуванні, уже протягом тривалого часу здійснюють активну господарську діяльність, а саме 58,8% перебувають на ринку понад 10 років; кожне п'яте підприємство (20,3%) функціонує 6-10 років, а 9,7% – 3-5 років. 11,2% були представниками лише недавно створеного бізнесу (1-2 роки).

Репрезентативність вибірки експертів також підтверджена тим, що переважна більшість (79,3%) опитаних представляють підприємства Львівщини, діяльність яких залежить від капіталовкладень; бізнес іще 15,5% залежить від них частково. Лише 4,8% опитаних указали на те, що їхня діяльність не залежить від періодичної чи постійної потреби в інвестиціях.

Загалом, досліджувана проблема має високий рівень важливості й актуальності, оскільки Львівська область є одним із лідерів за обсягами інвестицій і темпами їх зростання в Україні. Так, 2021р. обсяги інвестицій були більшими в таких регіонах, як м. Київ, Дніпропетровська, Київська, Львівська та Миколаївська області. Ці регіони, власне, й сформували лівову частку капітальних інвестицій у вітчизняній економіці. Однак привертає увагу надмірна частка інвестицій галузі в м. Києві та значна їх концентрація в Дніпропетровській області. Ще три регіони з найбільшими обсягами інвестицій у торгівлі формують близько 15% у загальній їх структурі. Отож, зазначені 5 регіонів забезпечують понад 85% загальних обсягів капітальних інвестицій галузі, що, на нашу думку, не можна вважати позитивним чинником, це, скоріше, свідчення існування надмірних диспропорцій у цій царині.

РЕЗУЛЬТАТИ

За результатами опитування ідентифіковано досить високий рівень виробничо-ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності у Львівській області (Рис. 1). Такий висновок підтверджує те, що понад 70% експертів визначили стан виробничо-ресурсної компоненти інвестиційної діяльності в регіоні як високий та скоріше високий (Рис. 1а).

Ще 20,2% вважають рівень доступності ресурсів для виробництва й інвестицій середнім, і лише 5,3% і 3,5% відповідно відзначили стан рівня цієї компоненти інвестиційного середовища як скоріше низький та низький. Зазначене дає підстави для висновку, що залучення й використання виробничо-ресурсних засобів в інвестиційних цілях у регіоні не викликає особливих труднощів, відтак, його можна вважати сприятливим чинником щодо якості інвестиційного середовища.

Водночас, залучення окремих складових ресурсів для інвестицій усе-таки становить певну проблему для суб'єктів інвестиційних процесів (Рис. 16). Мова йде безпосередньо про інвестиції (труднощі із залученням та/чи вартість формування й обслуговування яких за 5-тибальною шкалою становить 4,7), фаховий інтелектуально-кадровий ресурс (3,8), прогресивну техніку (3,6), сучасні, головню інформаційно-комунікаційні, технології (3,5), а також фінансове забезпечення обслуговування інвестиційної діяльності (3,5).

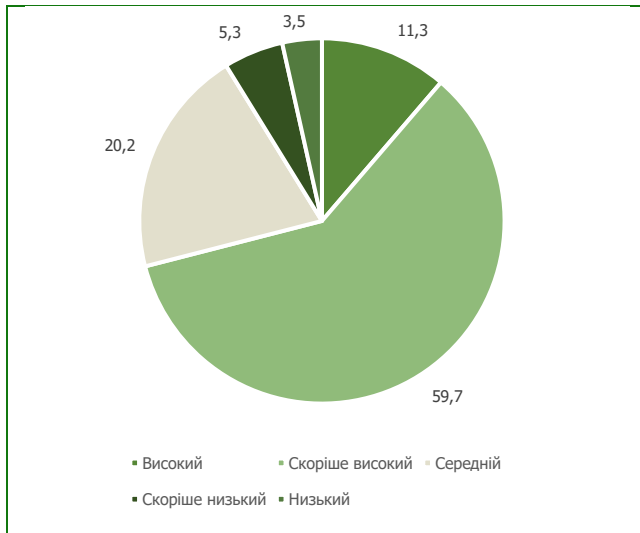

Рис. 1а. Результати оцінювання впливу стану виробничо-ресурсної складової інвестиційного середовища Львівської області, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

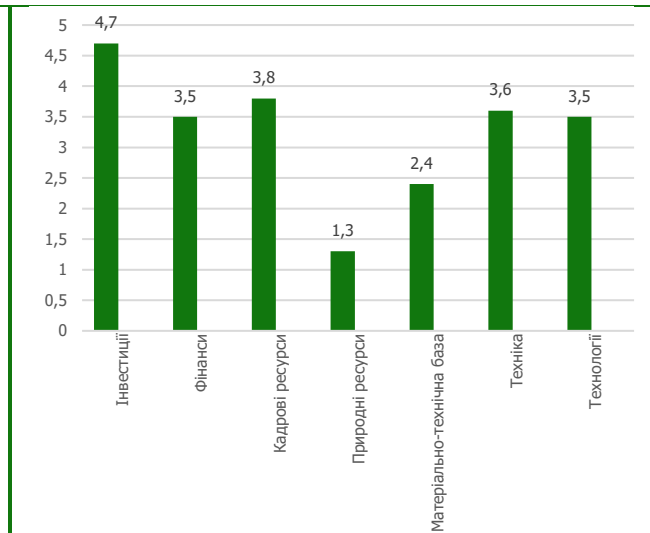

Рис. 1б. Оцінка рівня ускладнень формування виробничо-ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Натомість, істотно гіршою є ситуація зі станом інституційно-правової компоненти інвестиційної діяльності у Львівській області. Цікаво, що жоден з опитуваних не визначив якість інституційно-правового середовища інвестування як високу та лише 4,4% відповідей стосувалися твердження про те, що вона скоріше висока. Водночас переважна більшість відповідей (56,1%) респондентів указувала на те, що рівень інституційно-правової компоненти інвестиційного середовища регіону скоріше низький, що проявляється в частих випадках порушень норм інвестиційного законодавства, неправомірного втручання в діяльність підприємств та їхньої інвестиційної діяльності. Ще 21,1% опитаних указали на те, що він критично низький, коли інституційно-правову базу в царині інвестування слід істотно вдосконалювати й практично відсутня відповідальність за неправомірні втручання в діяльність суб'єктів інвестування, наявні прояви рейдерства й т. п. (Рис. 2а).

Результати аналізу структури проблематики інституційно-правової компоненти інвестиційного середовища регіону дають підстави для висновку про особливо значну проблематику в частині недостатнього рівня гарантування права на захист інтересів інвесторів (середня оцінка цієї проблеми від експертів відносно мотивації до підготовки й реалізації інвестиційних проєктів становила 3,8 за шкалою, де 5 – максимальний рівень ускладнення в царині інвестиційної діяльності), недостатнього рівня якості судової системи (скоріше в частині прозорості судів і чесності суддів, відсутності корупції в цій царині та гарантій з ухвалення насправду справедливих рішень тощо) (3,7), а також слабкої спроможності антикорупційної системи (3,6) (Рис. 2б). Значимі проблеми в частині сформованості та якості нормативно-правових засад здійснення господарської й у її межах інвестиційної діяльності, а також щодо охорони й захисту прав на інтелектуальну власність, у регіоні не помічено.

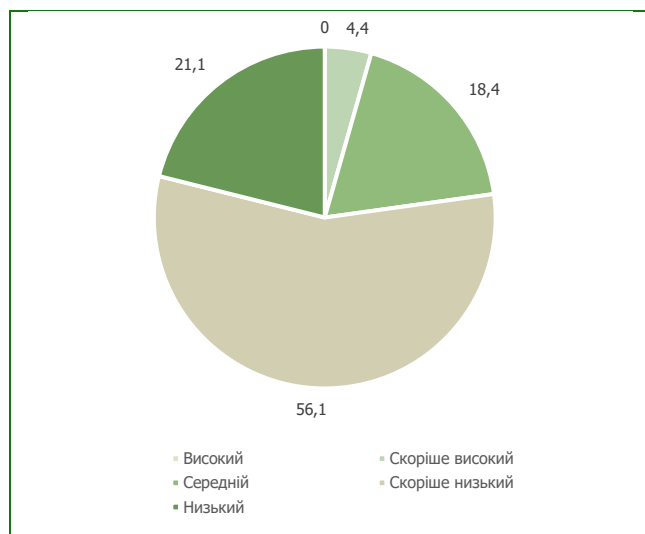

Рис. 2а. Оцінювання впливу стану інституційно-правової складової інвестиційного середовища Львівської області, 2024 р. (Джерело: за результатами експертного опитування)

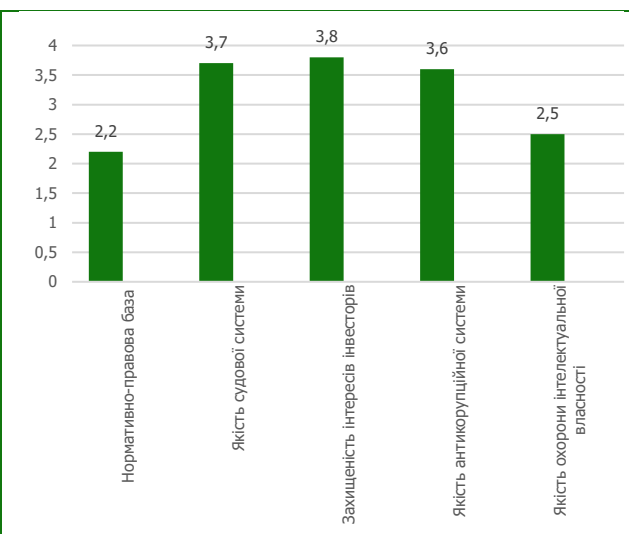

Рис. 2б. Оцінка рівня ускладнень в сфері інституційно-правових аспектів інвестиційної діяльності, 2024 р. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Установлено, що у Львівській області економічна безпека бізнесу не слугує вагомою перешкодою для здійснення інвестиційної діяльності. Більшість експертів зійшлася на тій думці, що стан безпекової компоненти скоріше високий (43,9%), а сумарно з відповіддю «високий» це становить майже 60% (Рис. 3а).

Хоча, безперечно, питання безпеки підприємництва та інвестиційної діяльності в її рамках зокрема не можна відкидати й це має бути постійна планомірна діяльність, яка реалізується на всіх рівнях та в усіх функціонально-структурних компонентах менеджменту.

Як можна спостерігати, чверть опитаних (25,4%) уже зараз вважає рівень проблематики економічної безпеки інвестицій за середній. Зазначене дозволяє твердити про те, що в регіоні не надто характерними є випадки значних розкрадань товарно-матеріальних цінностей, банкрутства контрагентів, погіршення фінансово-економічного стану підприємств із зовнішніх незалежних причин, проблем зі страхуванням ризиків. Ба більше, мова жодною мірою не йде про прояви тиску з боку кримінальних структур, високий рівень кіберзлочинності, фіктивні банкрутства контрагентів, низьку надійність і стійкість банківських структур тощо.

Водночас, слід звернути увагу на те, що дещо вищий рівень уваги має бути прикутим до надійності контрагентів, протидії кіберзлочинності та загальних аспектів здійснення підприємницької діяльності (Рис. 3б). Саме ці аспекти експерти відзначили як такі, що в найбільшій мірі тригують відносно впливу чинника безпеки на інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання.

Як ми вже зазначали, інфраструктурна складова інвестиційного середовища регіональної економіки відповідальна за повноцінність вибудовування, ефективність функціонування, а також спроможність елементів загальної, виробничої й соціальної інфраструктури, бізнес-середовища, ринкової та іншої інфраструктури, головне завдання яких полягає в обслуговуванні й стимулюванні перебігу та еволюції інвестиційних процесів у бік нарощення їх обсягів, покращення продуктивної спроможності й удосконалення важливих з огляду на поступ загальної економічної системи й покращення якості життя населення структурних характеристик інвестицій.

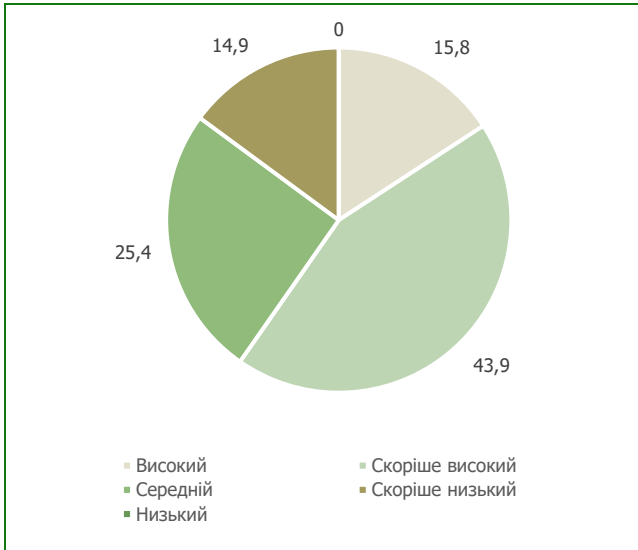

Рис. 3а. Результати оцінювання впливу стану безпекової складової інвестиційного середовища Львівської області, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

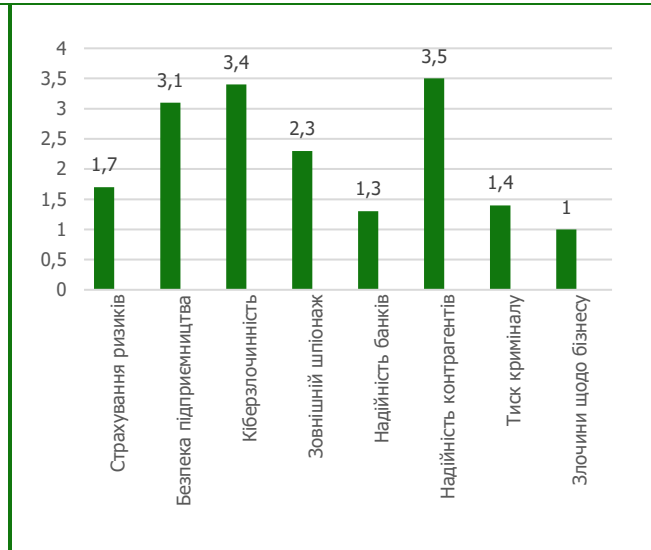

Рис. 3б. Оцінка рівня ускладнень за безпековими аспектами інвестиційної діяльності, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Як можна резюмувати з даних, наведених на Рис. 4, інфраструктурну складову інвестиційного середовища можна за правом уважати однією з найбільш забезпечених у регіоні. Львівська область справді має один із найрозвиненіших і найкращих елементів інфраструктури в Україні. Ідеться й про загальну, і про виробничу, бізнес-інфраструктуру та інші її складники. Це й послугувало чинником того, що за результатами експертного опитування 42,1% відповідей указували на високий рівень цієї компоненти інвестиційного середовища регіону (Рис. 4а). Ще 38,6% ствердно відповіли, що стан цієї компоненти скоріше високий. Отож, близько 80% експертів визнали рівень інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності в регіоні одним із найкращих із-поміж інших складових інвестиційного середовища. Додатково, як це видно з інформації, представленої на Рис. 4б, практично всі елементи інфраструктурної складової інвестиційного середовища не вважають перешкодами для підготовки й утілення в життя інвестиційних проектів суб'єктів бізнесу. Щоправда, ще існують питання до розв'язання, зокрема щодо подальшої цифрової трансформації економіки й суспільства, розвитку цифрових комунікацій суб'єктів господарювання, у т. ч. в інвестиційній сфері, вибудовування й модернізації інфраструктури цифровізації, а також покращення загальної бізнес-інфраструктури. Саме ці складові отримали найвищі оцінки експертів як чинники, що можуть перешкоджати розвиткові інвестиційних процесів у регіоні. Відповідні показники становили 2,7 та 2,4 бала відповідно.

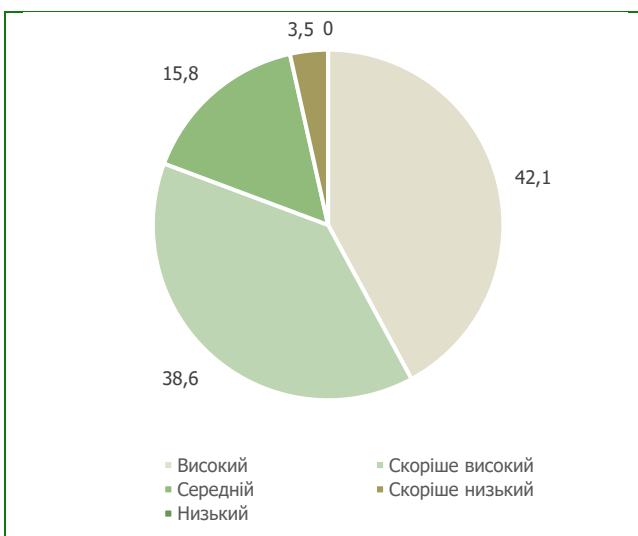

Рис. 4 а). Результати оцінювання впливу стану інфраструктурної складової інвестиційного середовища Львівської області, 2024 р. (Джерело: за результатами експертного опитування)

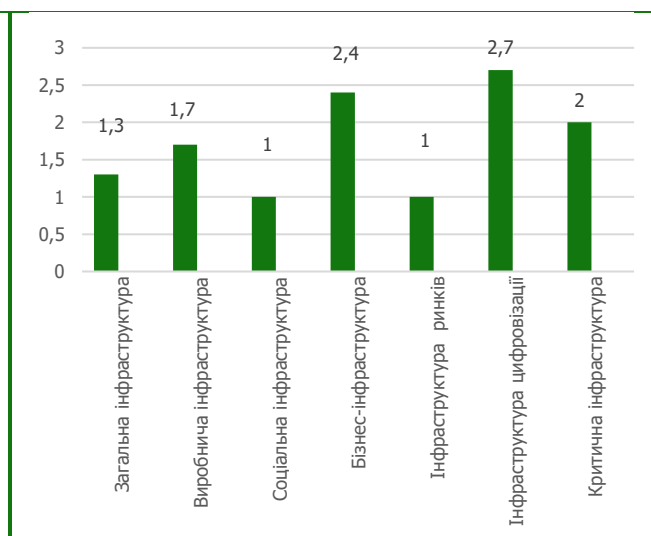

Рис. 4 б). Оцінка рівня ускладнень за інфраструктурними аспектами інвестиційної діяльності, 2024 р. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Згідно з авторською позицією, характеристиками, які відображають якість макроекономічної складової інвестиційного середовища регіону, головню слугують такі системні аспекти, як конкурентоспроможність регіональної економіки, місткість і розвиненість її внутрішнього ринку, наявність трендів до інноваційно-технологічного розвитку, цифровізації економіки й суспільства тощо. Іншими словами: сучасні прогресивні тенденції, які підтверджують і високий рівень розвитку, і слідування мейнстрімам розвитку суспільства й економіки, що характерні для країн-лідерів за станом і темпами економічного зростання, зокрема на засадах цифрової трансформації, інформаційно-комунікаційних і смарттехнологій і т. п.

Відповідні рейтинги, які формували б за даними офіційної статистики органи влади та/чи місцевого самоврядування, громадські, експертні, наукові та організації, що спеціалізуються на соціологічних дослідженнях, у нашій країні та у Львівській області безпосередньо, ба більше, в умовах повномасштабної війни, відсутні. Відтак, для цього також використано результати експертного опитування.

Окрім розвинутої регіональної інфраструктури, чинником, який скоріше позитивно позначається на якості інвестиційного середовища економіки Львівської області, слід уважати й розвинену економічну систему регіону (Рис. 5).

Так, 54,4% опитаних визнали рівень макроекономічної складової інвестиційного середовища області як скоріше високий, а ще 11,4% – як безпосередньо високий. Відповідно, як це добре простежується порівняно з іншими регіонами України, за рахунок досить високого рівня розвитку практично всіх видів економічної діяльності й галузей економіки Львівщина спроможна залучати й раціонально та ефективно використовувати інвестиції. Звернімо увагу на те, що 24,6% експертів визначили стан макроекономічної компоненти інвестиційного середовища регіону як середній, а ще 9,6% указали на те, що внутрішній ринок регіону досить обмежений, у регіоні лише окремі галузі характеризуються як розвинені та інвестиційно привабливі, регіон має посередні позиції за якістю життя населення – і це все характеризує рівень макроекономічної складової його інвестиційного середовища як нижче середнього (Рис. 5а). Відтак, регіональним і місцевим органам влади слід звернути увагу на цей аспект і працювати над поліпшенням ситуації.

При цьому в нагоді стане розуміння елементів макроекономічної складової, за якими, власне, й простежуються певні перешкоди для активізацій й ефективізації інвестиційної діяльності. Такими визначені передусім обмежена місткість внутрішнього ринку (4,2 бала за 5-тибальною шкалою), неготовність значної частини бізнесу й населення інвестувати безпосередньо в розвиток (4,2), відсутність галузей-локомотивів економічного зростання (3,4), а відтак, вони не є прикладами для наслідування в плані успішних і прибуткових практик інвестиційної діяльності (Рис. 5б).

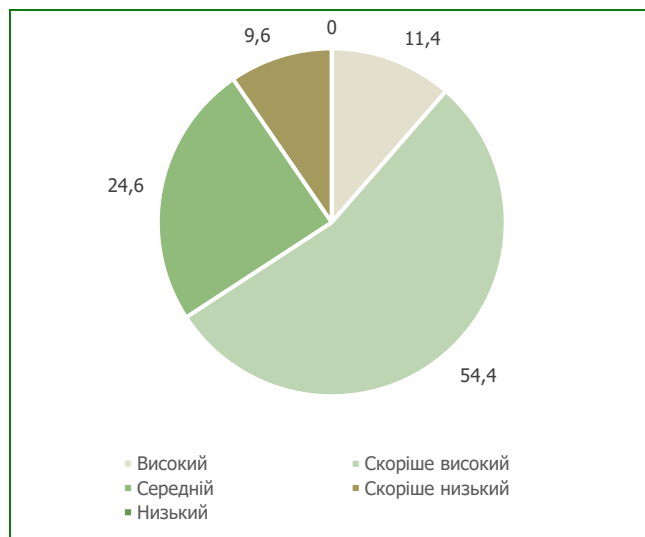

Рис. 5а. Результати оцінювання впливу стану макроекономічної складової інвестиційного середовища Львівської області, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

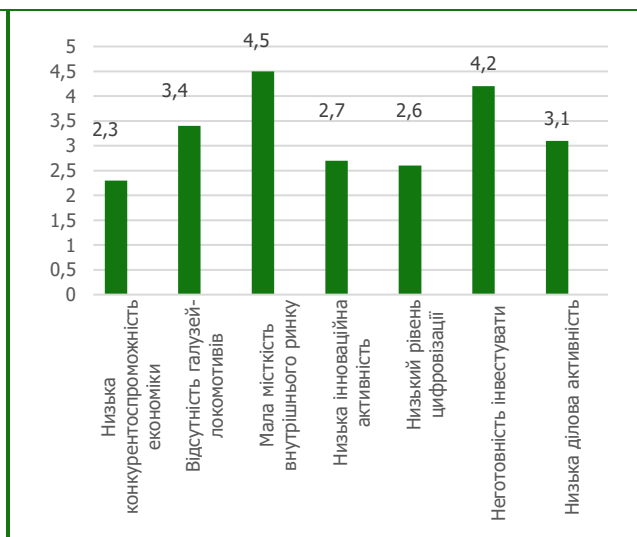

Рис. 5б. Оцінка рівня ускладнень у макроекономічній царині щодо інвестиційної діяльності, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Якість інвестиційного середовища, безумовно, є прямою й ознакою, і характеристикою політики регіональної та місцевої влади в плані формування й реалізації ефективної інвестиційної політики. Не меншої ваги набувають також і висновки щодо того, чи корелює міра сприятливості середовища з паритетною інвестиційною активністю та, що ще важливіше, чи забезпечує достатній вплив (внесок, роль, значимість і т. п.) на активізацію процесів соціально-

економічного розвитку, забезпечення структурних змін і зрушень, зростання якості життя населення й зміцнення конкурентоспроможності регіональної та місцевих економік.

Наявну в регіоні інституційно-організаційну систему не можна вважати досконалою й ефективною, а шляхами відповідної її подальшої модернізації й ефективізації можуть стати: створення міжвідомчої ради з формування й контролю реалізації регіональної інвестиційної політики, формування й використання інвестиційного ресурсу; допомога у створенні й підтримка діяльності організацій, відповідальних за узгодження економічних інтересів і налагодження спільної діяльності представників інвестиційного середовища, бізнесу, освіти, науки, інновацій; розвиток і поширення діяльності елементів тристоронньої співпраці великого бізнесу, інвесторів, малих інноваційних і промислових підприємств, високотехнологічних стартапів (зокрема в секторі ІКТ), науково-дослідних структур; створення та активізація діяльності інвестиційних платформ (фізичних і цифрових); утворення на базі ЗВО майданчиків інтеграції освіти, науки, інновацій, бізнесу, суб'єктів венчурного інвестування; створення регіональних і місцевих експортно-консалтингових агентств; активізація діяльності інституцій, покращення можливостей для розвитку елементів інфраструктури інтеграції інвесторів та інвестиційно активних суб'єктів господарювання, що розробляють, апробують і впроваджують високотехнологічні інновації.

Іншими словами, якщо в регіоні функціонує державно-управлінська складова інституційно-організаційної системи інвестиційної політики, то відстає приватно-координуюча компонента, яка б сприяла залученню до відповідної співпраці приватного капіталу, бізнесу, а також критичних елементів інфраструктури інвестиційної діяльності, наприклад, високотехнологічних стартапів.

Ці та інші вади формування й реалізації регіональної інвестиційної політики призвели до того, що інвестиційне середовище (а його якість, власне, й слугує найкращою оцінкою роботи регіональних і місцевих органів влади) області досі залишається недостатньо сприятливим.

Так, за результатами експертного оцінювання, лише 3,5% респондентів указало на те, що інвестиційне середовище регіону можна вважати дуже сприятливим (Рис. 6а). Ще 22,8% визначили його як скоріше сприятливе, а 36,0% – як нейтральне. Натомість, майже 40% опитаних вважають якість інвестиційного середовища регіону критично низькою (31,6% визнають його скоріше несприятливим, і ще 6,1% – украй несприятливим). Зазначене також дає підстави для висновку, що не та проблематика перебуває у фокусі регіональної й місцевої політики. Слід передусім орієнтуватися на викорінення проблем, а також системних чинників – демотиваторів до інвестиційної діяльності чи переведення її в тіньовий сектор економіки на противагу, до прикладу, популяризації економічних можливостей Львівщини чи декларуванню сприяння й підтримки інвесторів.

Також можна констатувати, що якість інвестиційного середовища регіону неоднорідна для різних видів економічної діяльності й галузей регіональної економіки (Рис. 6б). Ситуація несприятлива скрізь, однак менш несприятливим можна вважати середовище в таких сегментах регіональної економіки, як торгівля (93,4% відповідей представників цього виду економічної діяльності вказали на те, що інвестиційне середовище тут скоріше сприятливе), будівництво (91,1%), інформація та телекомунікації (83,6%), сільське господарство (83,2%), готельно-ресторанний бізнес (72,1%), транспорт, складське господарство (69,8%), промисловість (71,4%).

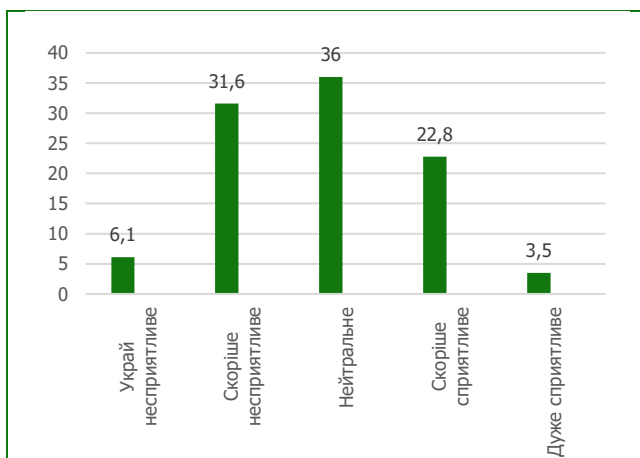

Рис. 6а. Результати оцінювання стану інвестиційного середовища Львівської області, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

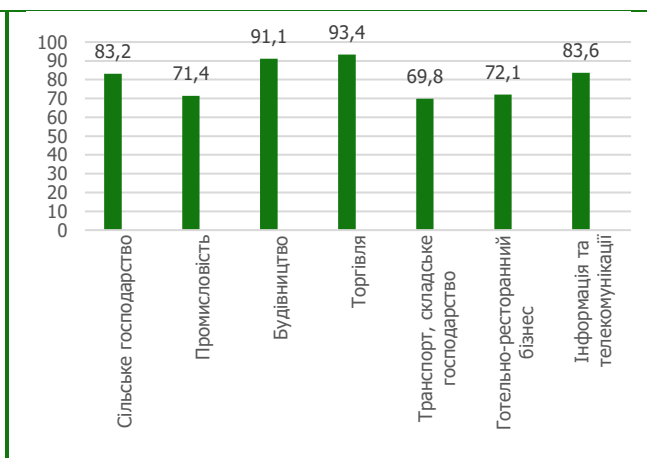

Рис. 6б. Структура відповідей «скоріше сприятливе» за видами діяльності, 2024. (Джерело: за результатами експертного опитування)

Регіональним органам державного управління та місцевого самоврядування слід приділити більше уваги ідентифікації несприятливих чинників і перешкод для розвитку інвестиційної діяльності в таких видах економічної діяльності, як транспорт, складське господарство (середня оцінка експертів за відповіддю «Скоріше сприятливе» становить 69,8%), промисловість (71,4%) і готельно-ресторанний бізнес (72,1%). Очевидно, тут присутні додаткові вади й перешкоди, які потребують усунення задля вдосконалення середовища й, відповідно, підвищення рівня мотивації економічних агентів цих видів економічної діяльності до залучення й раціонального використання капітальних інвестицій.

Значною мірою виявленню вад і перешкод і мотивації, і безпосередньо підготовки та реалізації інвестиційних проєктів суб'єктів регіональної економіки сприяють дані щодо виявлення негативних факторів, ризиків і перешкод інвестування (Рис. 7).

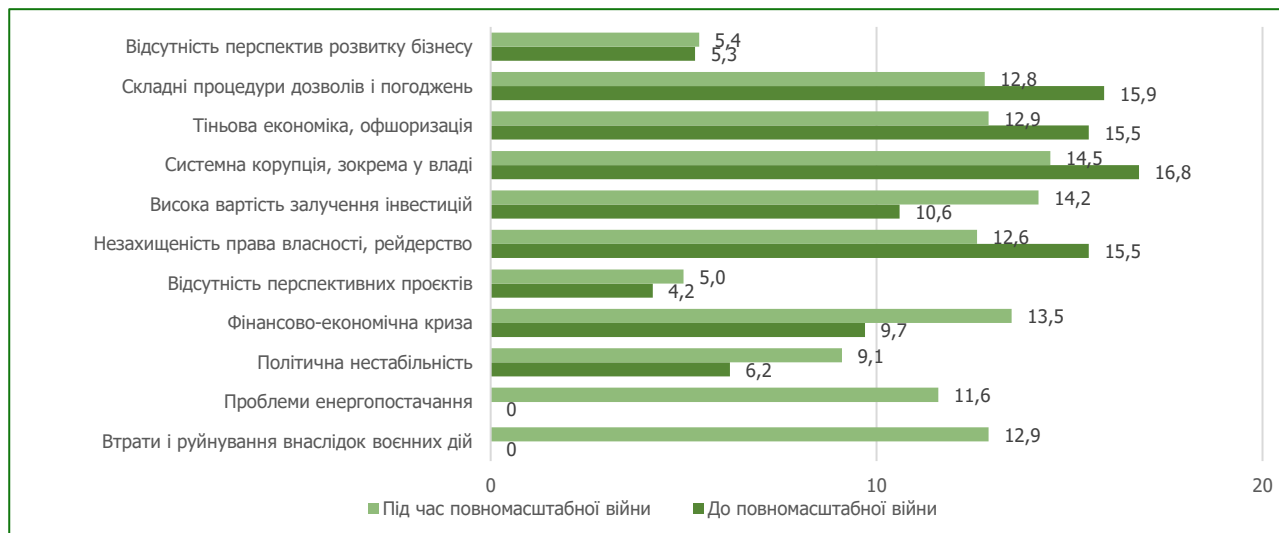

Рис. 7. Результати ідентифікації головних негативних факторів, ризиків і перешкод інвестування у Львівській області, 2024.
(Джерело: за результатами експертного опитування)

За результатами аналізу цієї характеристики інвестиційного середовища Львівської області можна стверджувати, що до повномасштабної війни такими головно слугували: корупція в органах влади (16,8% у загальній структурі перешкод інвестуванню), критично складні процедури отримання дозволів і погоджень на будівництво, підведення інженерних комунікацій, відкриття нових виробництв і т. п. (15,9%), незахищеність права власності, активів, наявність проявів рейдерства (15,5%), тіньова економіка, офшоризація податків (15,5%). Тільки ці 4 чинники сумарно склали понад 60% факторів, які істотно дестабілізували й погіршували інвестиційне середовище регіону.

В умовах повномасштабної війни ці чинники посилювалися втратами, руйнуваннями приміщень і майна внаслідок воєнних дій (12,9% від загальної кількості перешкод, відзначених експертами), негативними наслідками атак на енергосистему, що обумовили перебої в постачанні енергоресурсів (11,6%). Збереглися всі ті негативні чинники, які визначали демотивацію до інвестування в довоєнний період. Одночасно загострилася (порівняно з довоєнним етапом) проблема різкого зростання вартості залучення та обслуговування позикових коштів, труднощів із доступністю банківських кредитів та ресурсів інвестиційних фондів (показник підвищився з 10,6% до 14,2%); загострилися проблеми фінансово-економічної кризи (з 9,7% до 13,5%) та політичної нестабільності (з 6,2% до 9,1%).

Отже, мова йде про такі недоліки регіональної інвестиційної політики, як збереження системних перешкод інвестиційної діяльності, відсутність проактивності та політичної волі в світлі формування здорового прозорого конкурентного середовища, викорінення корупції та недопущення застосування адміністративних важелів тиску на конкурентів, модернізації інституційно-ресурсної системи та інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності.

Певною мірою ефективізації регіональної інвестиційної політики у Львівській області може посприяти вплив зовнішніх чинників і умов. До таких можливостей експерти віднесли вступ до Європейського Союзу (33,5% у загальній структурі ймовірних сприятливих чинників), розвиток транспортно-логістичної системи західного регіону країни та її інтеграція до відповідної європейської системи (22,6%), переміщення промислового й іншого капіталу зі сходу на захід України (19,9%), зростання попиту на вітчизняну продукцію й технології у царині військово-промислового комплексу та їх активний розвиток (17,2%) (Рис. 8).

Менш перспективними відносно нових потенційних можливостей для активізації інвестиційної діяльності в регіональній соціально-економічній системі експерти бачать співінвестування в межах грантів міжнародної технічної фінансової допомоги (тільки 5,4% від усіх варіантів щодо зовнішніх можливостей покращення інвестиційного середовища регіону) та участь у проєктах публічного інвестування (11,4%).

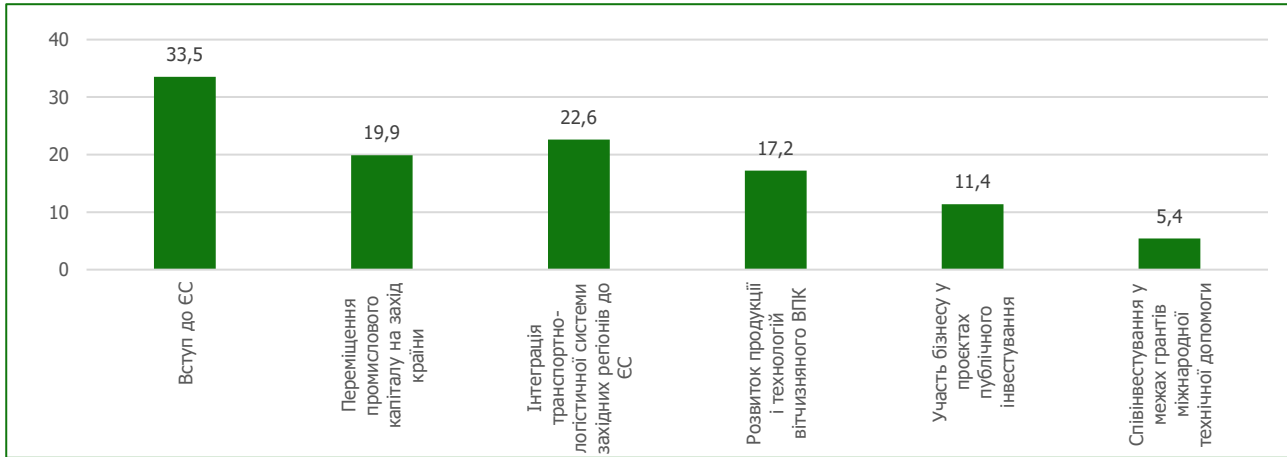

Рис. 8. Результати оцінювання сильних сторін / можливостей для активізації інвестиційної діяльності в регіоні / Україні, 2024.
 (Джерело: складено за результатами експертного опитування)

З отриманої інформації можна зробити висновок, що й інвестори, і представники бізнесу меншою мірою розраховують на інституційну спроможність вітчизняної влади; покращення інвестиційного середовища в регіоні більшою мірою пов'язують з інтеграцією до ЄС, притому в інституційній, економічній, інфраструктурній та всіх інших царинах, включно з публічним управлінням, а також загальним економічним поживанням. І це також частина оцінки / вердикту якості регіональної та місцевої політики в інвестиційній царині; і вона не про позитивні аспекти чи сильні сторони, а навпаки – вади й слабкі місця.

Місцевий бізнес не надто обізнаний та/чи розуміє перспективи участі в проєктах публічного інвестування, які дуже поширені в розвинених економічних системах, зокрема в країнах ЄС. Для України такі практики досі мало характерні й не справляють вагомого впливу з використання інвестиційного потенціалу задля місцевого економічного й соціального розвитку, покращення й модернізації інфраструктури територій і громад. Покращення цієї ситуації – це також окремий вектор політики, включно зі зміною бізнес-ментальності щодо механізмів та інструментарію публічного інвестування.

Про відсутність адекватної реакції регіональних органів влади на зміни в інвестиційному середовищі, обумовлені негативними наслідками повномасштабної війни, свідчать результати відповідей експертів на питання, чи збереглася інвестиційна активність на тому ж рівні, що й до вторгнення РФ в Україну (Рис. 9).

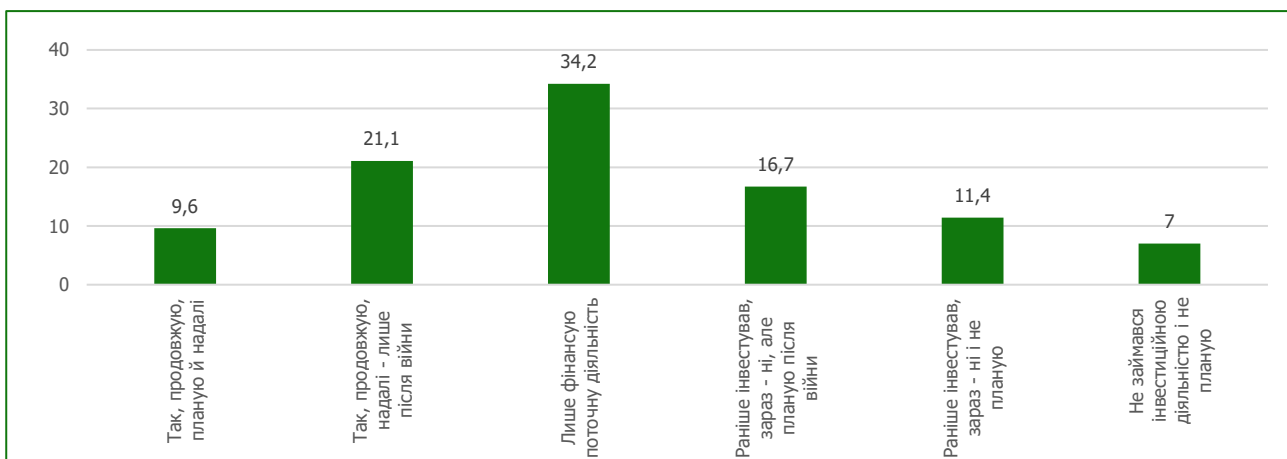

Рис. 9. Відповіді експертів на питання: «Чи продовжуєте ви вкладати інвестиції у воєнний час і чи плануєте робити це надалі?», 2024.
 (Джерело: складено за результатами експертного опитування)

Так, наразі кожне третє підприємство (34,2%) лише фінансує власну поточну діяльність задля забезпечення простого відтворення матеріально-технічної й техніко-технологічної бази виробництва. Ще 16,7% раніше займалися інвестиційною діяльністю, однак зараз не інвестують, хоча й планують відновити власні інвестиційні проекти вже після завершення бойових дій. Додамо сюди й 11,4% відповідей представників суб'єктів господарювання, для яких війна не тільки призвела до відмови від інвестицій, а й позбавила їх очікувань щодо інвестиційної активності як такої взагалі.

До позитивного можна віднести те, що 21,1% опитаних продовжують вкладати капітальні інвестиції в бізнес, але планують активізувати цю діяльність уже після війни. Ще 9,6% респондентів указали на те, що інвестують і зараз, під час повномасштабної війни, і планують інвестувати надалі.

Війна призвела до зростання витратомісткості господарювання, обвалила внутрішній ринок, а відтак, скоротила доходи й прибутки вітчизняних підприємств, ускладнила доступ до зовнішнього фінансування й інвестування. Відповідно, більшими були очікування представників бізнесу щодо публічної фінансово-ресурсної підтримки в умовах війни, хоча такі заходи – це, скоріше, прерогатива й можливості центральної влади, а не регіональної чи місцевої.

Та все ж регіональним і місцевим органам влади слід було б активніше застосовувати нефінансові інструменти підтримки й стимулювання інвестиційної активності підприємництва, що обумовлено істотним ускладненням умов в інвестиційному середовищі країни загалом і регіону зокрема.

Указане підтверджують високі оцінки експертів щодо тих негативних змін, які спостерігаються в економічній системі регіону, зокрема в умовах повномасштабної війни. А це значний брак кадрів загалом, і зокрема кваліфікованих кадрів, необхідних для обслуговування програм розширення виробництва, реалізації перспективних інвестиційних проектів (наявність, а відтак, і вплив цього чинника визначені на рівні 91,7%); ускладнення доступу до залучення зовнішнього фінансування та зростання його вартості (88,4 %); погіршення безпекової ситуації й посилення реальних викликів і загроз втрати майна через ворожі обстріли українських територій (83,2%); погіршення економічної ситуації й скорочення платоспроможного попиту на внутрішньому ринку збуту (78,7%) (Рис. 10). Вищими за середній рівень є оцінки й відносно зростання ускладнень у залученні необхідної нової сучасної техніки та прогресивних технологій (65,0%).

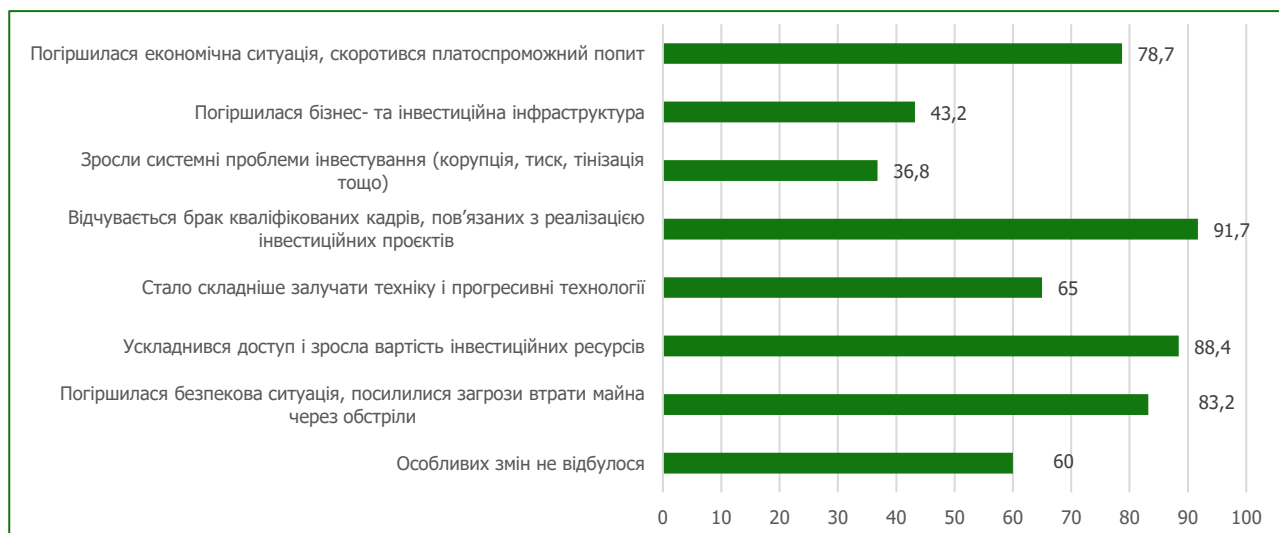

Рис. 10. Результати виявлення змін в інвестиційному середовищі Львівської області після початку повномасштабної війни, 2024.
(Джерело: за результатами експертного опитування)

Як указали експерти, після початку повномасштабної війни не відбулося суттєвих змін у бізнес- та інвестиційній інфраструктурі, а також щодо посилення системних проблем, зокрема таких, як корупція, тінізація економічних відносин, монополізація економіки та її сегментів, адміністративний тиск на бізнес тощо.

Отож, регіональна політика в умовах шоку не тільки не відреагувала на значне ускладнення інвестиційного середовища, але й не була спрямована на викорінення системних вад і проблем, характерних для інвестиційної діяльності в Україні впродовж чи не всього періоду незалежності держави.

Відтак, у ході планування та реалізації нової ефективної й проактивної регіональної інвестиційної політики важливо орієнтуватися на рішучі реформи, у т. ч. в інвестиційній царині, включно з подоланням (виправленням) недоліків і прорахунків, характерних для чинної системи регулювання інвестиційної діяльності у Львівській області (Рис. 11).

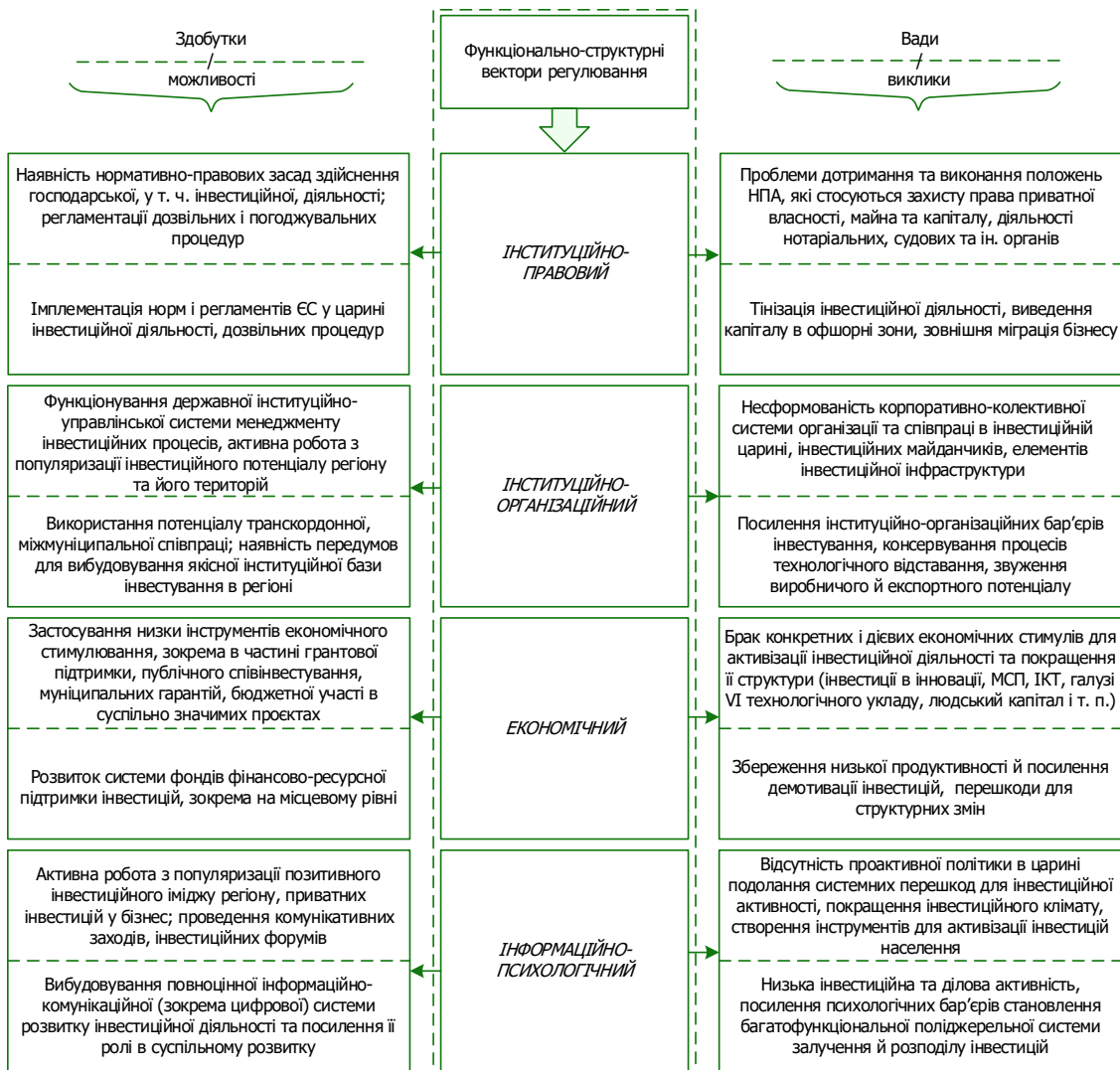

Рис. 11. Результати узагальнення регіональної політики управління розвитком інвестиційної діяльності у Львівській області.

По суті, спрямування дієвих та ефективних механізмів, інструментів і засобів регіональної й місцевої економічної політики на усунення виявлених недоліків, викликів і загроз інвестування дозволить, по-перше, істотно покращити інвестиційне середовище регіону; по-друге, вдосконалити інвестиційний клімат; по-третє, активізувати процеси внутрішнього (місцевий бізнес і населення), а також зовнішнього (з боку вітчизняних підприємств з інших регіонів країни й корпорацій-нерезидентів) інвестування.

ДИСКУСІЯ

У Львівській області реалізують політику, спрямовану на активізацію процесів залучення, покращення структурних характеристик і підвищення ефективності використання інвестиційного капіталу й ресурсів. Її результати забезпечили низку позитивних ефектів, включно з досягненням економікою області високих позицій у вітчизняних рейтингах інвестиційного клімату й привабливості (Бойко Р., Марценюк Р., Процикевич А. (2024)). Однак регіональну інвестиційну політику досі характеризують і системні, і перманентні вади, що не сприяє зростанню мотивації внутрішніх і зовнішніх інвесторів та подальшому нарощенню обсягів інвестування, особливо в так званих суспільно значимих сферах, як-от – інноваційно-технологічний розвиток, високотехнологічні стартапи, нарощення виробничих та експортних потужностей у галузях із високим рівнем переробки продукції, модернізація загальної та соціальної

інфраструктури, подолання депресивності територій, зміцнення конкурентоспроможності регіональної економіки та підвищення якості життя населення.

Для регіональної інвестиційної політики характерні вади за її домінуючими напрямками, а саме – інституційно-правовим (проблеми дотримання й виконання положень НПА, які стосуються захисту права приватної власності, майна та капіталу, діяльності нотаріальних, судових та інших органів), інституційно-організаційним (несформованість корпоративно-колективної системи організації та співпраці в інвестиційній царині, інвестиційних майданчиків, елементів інвестиційної інфраструктури), економічним (брак конкретних і дієвих економічних стимулів для активізації інвестиційної діяльності та покращення її структури (інвестиції в інновації, МСП, ІКТ, галузі VI технологічного укладу, людський капітал і т. п.)) та інформаційно-психологічним (відсутність проактивної політики в царині подолання системних перешкод інвестиційній активності, покращення інвестиційного клімату, створення інструментів для активізації інвестицій населення). Наявність цих вад призводить до розвитку викликів і загроз стагнації в інвестиційній царині, відповідно, на їх подолання й усунення слід спрямувати більш проактивну регіональну та місцеву економічну політику.

ВИСНОВКИ

Ураховуючи, що інвестиційне середовище являє собою складну субстанцію, яку визначають численні якісні й кількісні параметри та чинники, застосовано змішаний підхід до його аналізу (на прикладі Львівської області). Суть методичного підходу полягала в аналізі результатів експертного опитування (114 респондентів, Львівська область, 2024 рік), проведеного з метою узагальнення кількісно-якісних характеристик інвестиційного середовища Львівської області. Отримані результати сприятимуть ухваленню рішень, спрямованих на послаблення викликів і загроз інвестиційній діяльності в регіоні та формуванню кращого середовища для бізнесу щодо здійснення інвестицій.

Ідентифіковано достатньо високий рівень стану виробничо-ресурсної, безпекової та макроекономічної компонент інвестиційного середовища регіону. Натомість більші проблеми (відтак, негативний вплив на активізацію й покращення структурних характеристик інвестиційної діяльності) характеризують інституційно-правову та інфраструктурну компоненти. Експертні оцінки дозволили ідентифікувати найбільш проблемні характеристики інвестиційного середовища регіону, покращення яких дозволить значно посилити якість інвестиційних процесів у регіоні, а також їхній вплив на розвиток регіональних економічної й соціальної систем. Це труднощі й висока вартість залучення інвестицій і грошових засобів, фахового інтелектуально-кадрового, прогресивного технічного й технологічного забезпечення (виробничо-ресурсна складова); недостатність гарантій права власності й захищеності майна та капіталу, непрозорість і низька якість судової системи, недостатня спроможність антикорупційного інструментарію (інституційно-правова компонента); кіберзлочинність і вади середовища безпеки бізнесу (безпекова компонента); повільні темпи цифрової трансформації економіки й суспільства, низький рівень розвитку диджитал-комунікацій (інфраструктурна компонента); обмежена місткість внутрішнього ринку, суспільна неготовність інвестувати в розвиток, відсутність галузей – локомотивів зростання (макроекономічна компонента).

Отже, дієва й адаптивна до сучасної динамічної реальності інвестиційна політика регіону повинна бути націлена на мінімізацію ризиків і загроз, що формують негативні чинники інвестиційного середовища, та максимізацію позитивних ефектів, які забезпечують привабливість і безпечність регіону для інвестора. Урахування при цьому потенціалу розвитку регіону є критично важливим, адже дозволяє визначити цілісну й послідовну стратегію, спрямовану на економічне та соціальне зростання, зміцнення безпекоспроможності й стійкості територій в умовах новітніх викликів. Такий підхід відповідає концепції імпаکت-інвестування.

Для швидшого післявоєнного відновлення бізнесу, економіки та зміцнення економічної (зокрема інвестиційної) безпеки держави мають бути сформовані стійкі регіональні полюси зростання, яким зокрема може стати Львівська область. Для реалізації такої ідеї необхідна низка базових умов: економічна безпека регіону, сприятливе інституційно-забезпечення, дерегуляція та спрощені адміністративні процедури, розвинута інфраструктура й транспортні мережі, кваліфікована робоча сила. Наявність цих передумов дасть можливість сформувати сприятливу економічну, організаційно-інституціональну та іміджеву базу для розвитку інвестиційного середовища Львівщини, що впливає на темпи економічного зростання та визначає потенціал повоєнного відновлення регіону. У цьому контексті Львівська область має шанси стати «локомотивом» євроінтеграційного процесу шляхом швидкої відбудови й конвергенції різних складових економічної системи з відповідними європейськими компонентами.

Перспективами подальших досліджень в аналізованій царині слід уважати розробку методичних рекомендацій із моделювання та прогнозування впливу змін у регіональній інвестиційній політиці на провідні параметри соціально-економічного розвитку регіону, територій і громад.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ

Внесок авторів є рівноцінним.

ФІНАНСУВАННЯ

Автори не отримували фінансування для цього рукопису.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

- Alesina, A., Ozler, S., Roubini, N., & Swagel, P. (1996). Political industry and economic growth. *Journal of Economic Growth*, 1(2), 189-211. <https://www.jstor.org/stable/40215915>
- Barro, R. (1991). Economic growth in a cross section of countries. *Quarterly Journal of Economics*, 1(2), 407-443. <http://links.jstor.org/sici?sici=0033-5533%28199105%29106%3A2%3C407%3AEGIACS%3E2.0.CO%3B2-C>
- Barro, R. (1996). Democracy and growth. *Journal of Economic Growth*, 1(1), 1-27. <https://www.jstor.org/stable/40215879>
- Blomstrom, M., Lipsey, R., & Zejan, M. (1996). Is fixed investment the key to economics growth. *Quarterly Journal of Economics*, 111(1), 269-276. <http://hdl.handle.net/10.2307/2946665>
- Boiko, R., Martsenyuk, R., & Protsykevych, A. (2024). Assessment of the investment environment of the region and policy instruments for the implementation of its investment potential in wartime. *Baltic Journal of Economic Studies*, 10(5), 120-130. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2024-10-5-120-130>
- Caselli, F., Esquivel, G., & Lefort, F. (1996). Reopening the convergence debate: a new look of cross-country growth empirics. *Journal of Economic Growth*, 1(3), 363-389. <https://ideas.repec.org/a/kap/jecgro/v1y1996i3p363-89.html>
- De Long, J., & Summers, L. (1993). How strongly to developing economies benefit from equipment investment? *Journal of Monetary Economics*, 32(3), 395-415. <https://ideas.repec.org/a/eee/moneco/v32y1993i3p395-415.html>
- Easterly, W., & Levine, R. (1997). Africa's growth tragedy: policies and ethnic divisions. *Quarterly Journal of Economics*, 112(4), 1203-1250. <https://www.jstor.org/stable/2951270>
- Ilyash, O., Smoliar, L., Lupak, R., Duliaba, N., Dzhadan, I., Kohut, M., & Radov, D. (2021). Multidimensional analysis and forecasting of the relationship between indicators of industrial and technological development and the level of economic security. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 5/13(113), 14-25. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.24326>
- Kormendi, R., & Meguire, P. (1985). Macroeconomic determinants of growth: cross-country evidence. *Journal of Monetary Economics*, 16(2), 141-163. https://econpapers.repec.org/article/eeemoneco/v_3a16_3ay_3a1985_3ai_3a2_3ap_3a141-163.htm
- Krupka, M. (2001). Financial and credit mechanism of innovative development of the economy of Ukraine. Lviv.
- Kyrilenko, V. (2015). Investment component of economic security. Kyiv.
- Levine, R., & Renelt, D. (1992). A sensitivity analysis of cross-country growth regressions. *American Economic Review*, 82(4), 943-963. <https://www.jstor.org/stable/2117352>
- Levine, R., & Zervos, S. (1993). What we have learned about policy and growth from cross-country regressions. *EAE Papers and Proceedings*, 83, 426-430. <https://www.jstor.org/stable/2117702>
- Lipych, L. G., & Ivashko, O. (2011). Financial dominants of investment security of the state. *Modeling of the regional economy*, 2, 165-172. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Modre_2011_2_21.pdf
- Lyndyuk, A.O. (2021). Marketing of territorial communities as a tool of their development. *Intelekt XXI*, 21(5), 77-80. <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-5.16>
- Lupak, R., Mizyuk, B., Zaychenko, V., Kunytska-Iliash, M., & Vasylytsiv, T. (2022). Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics*, 8(1), 70-88. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.04>
- Moshensky, S. (2008). The stock market and institutional investment in Ukraine: influence on the investment security of the state. Zhytomyr.
- Moskal, I. (2013). Risks and threats to the financial security of the state in the investment sphere. Scientific notes of the

- National University "Ostroh Academy". *Economy*, 23, 78-82. <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/15.pdf>
20. Nikitenko, D. (2018). Investment security of Ukraine: essence and institutional support. Rivne.
21. Sachs, J., & Warner, A. (1995). Economic reform and the process of global integration (with comments and discussion). *Brooks Papers on Economic Activity*, 1, 1-118. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/1995/01/1995a_bpea_sachs_warner_aslund_fischer.pdf
22. Sala-i-Martin, X. (1997). I just ran two million regressions. *EAE Papers and Proceedings*, 87, 178-183. [https://webdoc.agsci.colostate.edu/koontz/arec-econ535/papers/Sala-I-Martin%20\(AER%201997\).pdf](https://webdoc.agsci.colostate.edu/koontz/arec-econ535/papers/Sala-I-Martin%20(AER%201997).pdf)
23. Sukhorukov, A. I., & Kharazishvili, Yu. M. (2013). Regarding the methodology of comprehensive evaluation of the components of the economic security of the state. *Strategic priorities*, 3(28), 5-15. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/spa_2013_3_3.pdf
24. Tomareva, V. (2011). Parameters and ways of ensuring investment security of the national economy at the regional level. *State and regions, series Economy and Entrepreneurship*, 3, 253-257.
25. Vasylytsiv, T. G., Mulska, O. P., Levytska, O. O., Lupak, R. L., Semak, B. B., & Shtets, T. F. (2022). Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. *Science and innovation*, 18(2), 44-58. <https://doi.org/10.15407/scine18.02.044>
26. Hrynkevych, S. S., & Vasylytsiv, T. H. (2015). Systemic transformation of National labor potential. *Actual Problems of Economics*, 16(5), 356-364.
27. Voznyak, H., Mulska, O., Kaplenko, H., Sorokovyi, D., & Patytska, K. (2023). Financial determinants of ensuring the resilience of Ukrainian regions. *Investment Management and Financial Innovations*, 20(4), 83-98. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.20\(4\).2023.08](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.20(4).2023.08)
28. Voznyak, H., Patytska, K., Mulska, O., Zhreblylo, I., & Sorokovyi, D. (2024). Resilience of territorial communities amid the war against Ukraine: The role of budgetary instruments. *Public and Municipal Finance*, 13(1), 41-54. [http://dx.doi.org/10.21511/pmfi.13\(1\).2024.04](http://dx.doi.org/10.21511/pmfi.13(1).2024.04)
29. Yermak, O. (2012). Modern methods of researching investment security of the state. *Coll of science works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 1, 136-142. <http://dx.doi.org/10.32403/1998-6912-2019-2-59-152-163>
30. Yurkevich, O. M. (2012). Assessment of the level of investment security in Ukraine. *International economic policy*, 2, 402-407.
31. Zeira, J. (1998). Workers, machines and economic growth. *The Quarterly Journal of Economics*, 113, 1091-1117. https://josephzeira.weebly.com/uploads/5/7/3/4/57342721/98_qje.pdf

Petro Kutsyk, Ruslan Boiko, Taras Vasylytsiv, Maxim Koryagin, Arsen Protsykevych, Andriy Artemenko

THE STATE OF THE REGION'S INVESTMENT ENVIRONMENT AND DIRECTIONS OF REGIONAL POLICY FOR ITS IMPROVEMENT

The aim of the article is to identify the characteristics of the investment environment of the region and to substantiate recommendations for regional investment policy in terms of improving the investment environment based on their recommendations. For these purposes, the results of an expert survey of business representatives of the Lviv region, which was conducted to identify the characteristics of the investment environment of the region, are presented (by components: assessment of the quality of the investment environment of the region; characteristics of the components of the investment environment of the region; problems and prospects of formation; implementation of the policy of improving the investment environment of the region). The study used methods of structural-logical (development of the research methodology), semantic analysis (compilation of the Questionnaire - questionnaire), sociological research (conducting an expert survey, summarizing and processing the results) and strategic management (determining directions and means of improving regional investment policy).

The article proposes a comprehensive approach to analyzing the investment environment with the definition and detailed characteristics of its components, such as (1) production and resource, (2) institutional and legal, (3) security, (4) infrastructure, (5) macroeconomic.

Particular attention is paid to identifying the shortcomings of the region's investment environment in the conditions of a full-scale war and substantiating the actions of government structures to weaken/level them and thus improve the investment attractiveness of the regional economic system.

Based on the results obtained, functional and structural vectors of management of investment activity development in the region were determined, namely institutional and legal, institutional and organizational, economic and informational and psychological. A system of measures to improve regional investment policy was developed in these areas.

Keywords: investment policy, investment, business financing, regional development, investment environment, post-war financial and investment recovery

JEL Classification: E22, O18, R58